

3. ONDERHOUD EN KLEINE HERSTELLINGEN.

Elk gebouw vergt regelmatig onderhoud. Hebben we met een klein huis te doen, dan zullen de onderhoudskosten en -werken beperkt blijven. Het onderhoud van de kerk zal veel omvangrijker zijn en de kosten zullen navenant zijn. Uit de gegevens over het onderhoud van deze kerk stellen we vast dat pastoor Cornelius Buyens (sommigen schrijven Baeyens) de beschadigde kerk herstelde na de Geuzenoorlog in 1566. Over meer precieze gegevens beschikken we niet, zodat we ons geen nauwkeurige idee kunnen vormen over de restauratie.

Toch menen we dat die niet onbelangrijk zal geweest zijn, gezien de tijdsomstandigheden. De kerk moet lang gehavend geweest zijn, vermits de herstellingen tijdens het pastoraat van C. Buyens gebeurden : dit was dan tussen 1588 en 1617. Nadien vernemen we uit de verslagen door de dekens opgemaakt bij hun parochievisitaties (1) dat de kerk in 1625 goed gedekt was, maar weinig versierd. Het hoogkoor werd in 1626 hersteld. Er werd nogmaals aan gewerkt in 1628. Men wittte de muren in de kerk en in 1634 werden glasramen gestoken. De Geraardsbergse abt laat in 1698 de toren herstellen, dadelijk nadat er zich een instorting had voorgedaan, waarbij eveneens het dak van de kerk beschadigd werd.

In het begin van de XVIIIe eeuw spreekt men over de kerk als over een behoorlijk onderhouden tempel. Een nieuwe vloer werd gelegd in 1723 en de zijbeuken krijgen een geplafonneerd gewelf in 1734. In 1754 en in 1777 wordt er opnieuw gewit in de kerk. De tiendheffer (2) maande de pastoor aan tot reparatie. In 1732 werd er gevolg aan gegeven. Men werkte in 1757 aan de steunberen. Het dak werd nogmaals gerepareerd in 1778.

In 1625 bekleog de deken er zich over bij zijn bezoek in Denderhoutem dat er in de doopvont geen "piscina" was. Daarmee wordt bedoeld dat er geen ordentelijk bekken aanwezig was om het gebruikte water in op te vangen. Men goot het eenvoudig buiten op het kerkhof uit. De doopkapel was niet altijd goed dicht. Het onzuiver water werd door de pastoor aldus uitgelegd : er is op de parochie geen zuiver water te vinden. Nu klopt deze verklaring wel in deze zin dat het van oudsher geweten is dat er rondom de kerk van Denderhoutem nooit zuiver water gevonden werd in de ondergrond. Bovendien werden de muren van alle gebouwen zeer vochtig. De sacristie was zo wak in 1775 dat de misgewaden er niet konden bewaard blijven in de wintermaanden. De pastoor nam ze mee naar

---

(1) zie bij De Brouwer, a.w. Dl. II

(2) de tiendheffer was de Geraardsbergse abdtj

de pastorie. Vermits het provinciaal concilie in 1607 het stellen van de godslamp verplicht gemaakt had, voldeed men daaraan in Denderhoutem. De deken noteert bij zijn bezoek in 1625 dat een godslamp aangebracht werd.

Nadat het tabernakel zich heel lang onder de altaartafel had bevonden werd het in 1671 op het hoogaltaar geplaatst. Een nieuw, niet gemarbreerd, draaibaar tabernakel werd aangekocht in 1740. Was het hoogaltaar voorheen toegewijd aan het H. Kruis, in 1688 wordt het reeds aan Sint-Amandus toegewijd. Sinds onheuglijke tijden zijn er twee zijaltaren geweest : het ene aan O.-L.-Vrouw en het andere aan Sint-Niklaas toegewijd. Later, rond de eeuwwisseling in 1900, is dan de naam veranderd en werd het genoemd : Sint-Jozefaltaar.

De toestand der gewijde vaten is als volgt : de kerk bezat twee **zilveren kelken** in 1630; er kwam een nieuwe in 1725. Er was ook nog een **koperen ciborie** en een grote **zilveren** in 1730. De **monstrans**, in 1757 aangekocht, kostte 600 gulden. Men schafte nog een koperen monstrans aan in 1635 en nog een in 1671. Er kwam een zilveren in 1723 en een kleine in verguld koper in 1730.

Tijdens de woelige periode op het einde van de XVIIe eeuw wordt er een monstrans geroofd uit de kerk door Franse soldaten. Deze diefstal was mogelijk omdat men de benodigdheden steeds bij de hand diende te hebben voor de diensten. Gelukkigig had pastoor Ghijs, duidelijk om veiligheidsredenen, een en ander ondergebracht in het Groot-Begijnhof te Gent. Ook zijn voorganger, pastoor Van den Eynde, had enkele kunstschatten uit de kerk naar het klooster der Karmelieten te Aalst overgebracht.

Wat de kerkgewaden betreft : er kwam een nieuwe zwarte kazuifel in 1637. Er waren vier behoorlijke aanwezig in 1636 ; in 1637 al zeven, in 1638 nog vijf. Er werd een nieuwe paarse aangekocht in 1716. Van elke kleur heeft de kerk er vier in 1721. Er zijn ook dalmatieken : een nieuwe zijden en een rode damasten. In 1739 zijn er twee koorkappen voorradig : een witte en een zwarte.

De ordelijke pastoor Boel bezorgt ons (1) een volledig gedetailleerde lijst. Op 1 april 1842 schrijft hij in :

"remonstrantie zilver massif 1

"kelken 2

"cyporiën groote en kleyne 2

"reliquien in hunne reliquairen van zilver : 1 van het H.Kruis, van den

"H.Amandus, patroon der parochie, van de Agatha, patronesse van de-zelfde parochie, van de H. Cornelius; te saemen : 4

"zilveren wierookvatje met zilveren schulpe 1

"koperen wierookvat met schulpe 1

"zilveren schotel met twee zilveren ampullekens, te saemen 3

---

(1) aangetekend in het "Liber Memorialis", p. 2

- "beste verzilverde canons voor de hoogdaegen (1) 3
  - choorkappen vijf, beste witte, roode witte, beste en tweede zwarte,
  - "purperen 5
  - "een beste wit, met gaude bordueringe, ornament of ternarium (2)
  - "waeraen de beste witte koorkappe beantwoord 1
  - "een tweede wit rood ternarium met diergelijke koorkappe 1
  - "beste zwarte ornament of ternarium met koorkappen, voren vermeld 1
  - "tweede zwart ornament of ternarium met koorkappe 1
  - "twee beter witte casuvels voor de zondaegen 2
  - "dry mindere wekelijksche witte casuvels 3
  - "roode casuvels voor de zondaegen 2
  - "besten purperen casuvel 1
  - "purpere wekelijksche casuvel 2
  - "groenen casuvel eenen 1
  - "Alben veertien, dry beste 3
  - "Alben veertien, dry tweede soort 3
  - "Alben veertien, agt gemeyne en wekelijksche 8
  - "supplien negen 9
  - "corporaelen twintig 20
  - "Purificatoria agtin 18
  - "Eenen besten Benedictiedoek 1
  - "twee mindere benedictiedoeken 2
  - "stoolen van alle kouleuren agtin alle zeer gemeen 18
  - "Bonnetten vier (3) 4
  - "Eenen besten missael 1
  - "twee dito slegte 2
  - "Een beste wit goud geborduert Kleed met mantel en voile van Ons
  - "L.Vrouwe 1
  - "twee witte neteldoeke kleeren met mantel 2
  - "twee gauden herten met ketting 2
  - "Een purperen kleed met mantel 1
- De opvolger van pastoor Boel, E.H. Van Germeersch, zet hier de inventaris verder:
- "Drij reliquien 1 van O.L.Vr., & H. Rochus, H. Fr.X. (4).
  - "waervan de brieven berusten in Sacristij.
  - "Een nieuwe vaen van O.L.Vr. gekost : 344 fr.
  - "Eene nieuwe zilveren kroon voor O.L.Vr. Beeld & eene voor 't beeld
  - "van Kind Jezus.
  - "Eenen mantel geborduert in goud vr. O.L.Vr.

(1) canons zijn in een kader gestelde "vaste gebeden" van de mis; er bevinden er zich drie op het altaar: twee kleine op de hoeken, een groot in 't midden; vanzelfsprekend is hier de omligting "verzilverd".

(2) uit drie delen bestaande

(3) bonnet (vrouw. en mann.) drie- of vierpuntig hoofddeksel. men noemt hem ook baret.

(4) Fr.-X. = Franciscus - Xaverius.

"Eene goude ketting. (Gifte). (1).

"6 geplatineerde kandelaers. 600 fr.

"twee nieuwe Pelders (2) : 1 voor Eerste & een voor 2e klas.

"twee nieuwe Pelders voor jonge lieden.

"Kostelijk Communie kleed & 3 lijnen (3) doeken.

"eene geplatineerde lampe vr. Allh. Sacrament.

"Een nieuwe sacristij gebouwt 1871.

"Een nieuw tapyt van 400 fr, voor hoogen autaar.

"Paratonnerre geplaest op Kerk. 1872.

"Een beeld van H. Cornelius & H. Amandus.

"hoogen autaar & zijde autaaers doen vernieuwen.

"De h. Kindsheid ingesteld, een schoon beeld doen maken. Een groot

"aantal kinderen maken er deel van. 1865.

In april 1886 levert de firma De Vuyst-D'Hondt uit Brugge een kostbaar geborduurd zijden tabernakeldoek voor 280 fr. Een versierde zilveren vergulde kelk, gothische stijl, kostte 650 fr. Nog werd door dezelfde firma geleverd een nieuw vaandel voor de begrafenissen : 167,80 fr. Deze firma brengt nog : een parse kazuifel voor 84,32 fr. Nog enkele gewaden komen toe op de parochie.

Even later zal pastoor Van de Putte, van bij de aanvang en inbezitneming van zijn ambt in 1886, in alle opzichten de tempel Gods verfraaien, beter uitrusten en een waardiger sfeer bezorgen. De voorraad gewaden wordt nog aangevuld : kazuifels, dalmatieken, tunieken in alle kleuren worden aangebracht. Ook kleine altaarbenodigdheden worden niet vergeten : misboeken, wieroekvat, lessenaars, kandelaars, ampullen, monstrans... Het wordt allemaal nieuw. Men oppert wel eens de bedenking of er dan niets meer goeds was in de kerk.

In november 1888 komt er zelfs een brandkast. Ook nieuwe beelden en kelken worden aangekocht.

De H.Kruisrelikwie, in 1844 bij schrijven van de Mechelse aartsbisschop bekomen, krijgt een nieuw schrijn, in Brugge vervaardigd.

De kinderen Goubert-Schouppe schenken aan de kerk in 1927 een nieuw altaartapijt. Het bestaat uit twee delen.

Ter gelegenheid van zijn gouden priesterjubileum kreeg pastoor Pauwels op 25 september 1933 van zijn onderpastoors en van de conferentiecollega's een mislessenaar in verguld koper (395 fr.) en nog een verguld koperen canon-garnituur van 644 fr.

Een nieuwe paaskandelaar krijgt de kerk van de burgersjeugd in 1936. In 1946 laat pastoor Peerenboom de doopvont vernieuwen. Ook deze

-
- (1) Wij kregen ca.veertig jaar geleden inzage van een met de hand geschreven testament, zeer omvangrijk, een ingebonden boek vormend van ongeveer 170 blz. De erflaters waren 't Kint - De Sadeleer, een kinderloos echtpaar. Het dateerde van in het begin van de vorige eeuw. Volgens dit document (heden spoorloos) zou de kerk van Denderhoutem een gouden kruis met diamanten bezet erven. Wellicht is dit het betwiste testament elders vermeld.
- (2) pelders = Zuidnederlands voor baarkleed.
- (3) lijnen = lijnwaad.

pastoor koopt heel wat gewaden en benodigdheden voor de kerk.

Als pastoor Peerenboom dan op zijn beurt zijn gouden priesterjubileum viert op 4 september 1954 is gans de parochie in feest. Een algemene collecte op de ganse parochie levert een mooie som op.

De herder weigert elke persoonlijke gift en wenst alles integraal aan de kerk af te staan. De keuze valt op een nieuw stel moderne kerkgewaden. Met de ingezamelde gelden worden volgende zaken aangekocht :

1 witte kazuivel + 2 dalmatieken + koorkap = 11.000 fr.

2 groene kazuivels, 2 dalmatieken + koorkap = 7.800 fr.

nog 2 witte en 2 groene kazuivels = 10.400 fr.

3 purperen + rode koorkap + nog 2 purperen kazuivels,
samen 12.000 fr.

nog 1 witte en een paarse koorkap = 4.600 fr.

Dit nieuwe stel was in sierlijke gothische stijl gemaakt. De totale kostprijs bedroeg 46.000 fr. Zo bleef de kerk wel voor lang degelijk uitgerust.